

Nr 148

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om avstängning av domare; given Stockholms slott den 31 mars 1955.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om avstängning av domare.

GUSTAF ADOLF

Ingvar Lindell

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att domare, som på sannolika skäl misstänkes för att ha begått brott, skall kunna avstängas från utövningen av sin tjänst. Beslut om avstängning skall meddelas av domstol. En förutsättning är att brottet kan antagas medföra avsättning. Domstolen kan med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall förordna om löneavdrag under avstängningstiden.

Förslag
till
Lag
om avstängning av domare

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Är domare på sannolika skäl misstänkt för brott, som kan antagas medföra avsättning, må han avstängas från utövning av tjänsten.

Med domare avses i denna lag ledamot samt lagfaren befattningshavare, som ej är ledamot, vid allmän underrätt, hovrätt, nedre justitierevisionen eller högsta domstolen eller vid vattendomstol, ägodelningsrätt eller expropriationsdomstol eller vid regeringsrätten, arbetsdomstolen, försäkringsrådet, statens hyresråd eller kammarrätten eller, då Konungen förordnat därom, vid annan särskild domstol.

2 §.

Beslut om avstängning meddelas av rätten.

3 §.

Fråga om avstängning av domare upptages på yrkande av åklagaren. Efter åtalet äge rätten även självmant upptaga fråga därom.

4 §.

Har yrkande om avstängning framställts, skall rätten meddela beslut så snart ske kan.

5 §.

Innan domstol, som är första instans i målet, beslutar att avstänga domare, skall denne erhålla tillfälle att yttra sig; om han begär det eller rätten eljest finner det erforderligt, skall i närvaro av åklagaren förhandling hållas inför rätten. Om sådan förhandling gälle i tillämpliga delar vad i 24 kap. 17 § rättegångsbalken är stadgat.

Väckes i mål, som fullföljts till högre rätt, fråga om avstängning av domare, äge rätten utan dennes hörande besluta därom.

6 §.

Då rätten beslutar avstängning skall, om ej åtal redan väckts, rätten utsätta den tid, inom vilken åtal skall väckas. Denna må ej bestämmas längre, än som finnes oundgängligen erforderligt.

Finnes den utsatta tiden otillräcklig, må rätten, om framställning därom göres före tidens utgång, medgiva förlängning av tiden.

7 §.

Har ej inom tid, som avses i 6 §, åtal väckts eller till rätten inkommit framställning om förlängning av tiden eller förekomma eljest ej längre skäl för avstängning, skall avstängningen omedelbart hävas.

Då målet avgöres, pröve rätten, om avstängningen fortfarande skall bestå. Rätten äge ock i samband med domen förordna om avstängning.

8 §.

Domare, som enligt denna lag är avstängd från utövning av tjänsten, skall vara skyldig att vidkännas det löneavdrag som rätten må bestämma. Dömes han ej till avsättning, äge han uppbära den lön som avdragits.

Konungen äger meddela föreskrifter om de olika slag av löneavdrag, som vid tillämpningen av första stycket må komma i fråga.

9 §.

Beslut i fråga om avstängning och löneavdrag skall genast gå i verkställighet.

10 §.

Beträffande talan mot beslut i fråga om avstängning och löneavdrag, så ock beträffande rättegången i högre rätt dit sådan fråga fullföljts, skall vad i rättegångsbalken sägs angående häktning äga motsvarande tillämpning; dock skall ej gälla vad i 54 kap. 17 § andra stycket rättegångsbalken stadgas om befrielse från nedsättningsskyldighet för tilltalad, som i målet hålles häktad.

11 §.

Om avstängning och dess hävande samt om beslut rörande löneavdrag skall underrättelse genast lämnas myndighet som äger bestämma om domarens tjänstgöring. Utbetalas lönen av annan myndighet, skall ock denna underrättas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1955.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1955.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet fråga om *avstängning av domare från tjänstgöring* samt anför därvid följande.

Kungl. Maj:t förordnade den 12 februari 1954, att åt 1951 års rättegångskommitté skulle uppdragas att utreda spörsmålet om avstängning från utövning av tjänsten av domare, som ställts under åtal, samt därmed sammanhängande frågor. I anförande till statsrådsprotokollet sagda dag framhöll jag, att det uppenbarligen vore angeläget att domare, som stode under åtal för grovt brott, kunde avstängas från att utöva sitt ämbete. Med den oberoende ställning en domare borde intaga i förhållande till administration och regering syntes det ej riktigt, att beslut om avstängning skulle kunna meddelas i administrativ ordning. Däremot torde hinder ej böra möta, att domstol beslutade om avstängning. Vid utredningen borde självfallet uppmärksamhet ägnas även åt sådana med avstängningen sammanhängande spörsmål som t. ex. huruvida den avstängde under den tid han vore avstängd skulle äga uppbära lön.

Kommittén har till fullgörande av detta uppdrag den 1 september 1954 avgivit en promemoria (stencilerad) angående avstängning från tjänstgöring av domare, som åtalats för brott. Vid promemorian har fogats förslag till lag i ämnet.

Över promemorian med därvid fogat lagförslag har efter remiss yttrandet avgivits av ledamöterna i högsta domstolen och regeringsrätten — med undantag av de i lagrådet tjänstgörande — samt av nedre justitierevisionen, justitiekanslersämbetet, riksåklagarämbetet, samtliga hovrätter, arbetsdomstolen, försäkringsrådet, statskontoret, kammarrätten, svenska stadsförbundet, Sveriges advokatsamfund, föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare och Sveriges juristförbund.

Sedan ärendet härefter ytterligare beretts inom justitiedepartementet, anhåller jag nu att få upptaga detta till behandling.

I. Gällande rätt

I 36 § regeringsformen stadgas, att de som bekläder domarämbeten, såväl högre som lägre, samt alla andra ämbets- och tjänstemän än de i 35 § nämnda — d. v. s. förtroendeämbetsmännen — icke kan, utan medelst rannsaking och dom, ifrån sina innehavande sysslor av Konungen avsättas, ej heller, utan efter egna ansökningar, till andra tjänster befordras eller flyttas.

Detta stadgande har ej ansetts hindra, att i de för administrativa myndigheter utfärdade instruktionerna och senast genom allmänna verksstadgan den 7 januari 1955 (nr 3) bestämmelser meddelats om avstängning i administrativ ordning även av sådan befattningshavare, som avses i nämnda lagrum. Denna avstängningsrätt får emellertid i regel utövas endast då fråga är om fel eller försummelse i tjänsten men ej i avseende å andra brott. Vissa hithörande kategorier av tjänstemän, såsom präster och läroverkslärare, kan emellertid på administrativ väg avstängas från tjänstgöring även i samband med att de åtalas för andra brott än tjänstefel.

Beträffande domare saknas i huvudsak bestämmelser om avstängning i samband med åtal. Endast i fråga om några grupper av icke-ordinarie domare har sådana bestämmelser meddelats i administrativ ordning. Å alla kategorier av domare är däremot tillämplig kungörelsen den 18 juli 1935 (nr 459) angående skyldighet för tjänsteman, tillhörande den civila statsförvaltningen, att i vissa fall underkasta sig läkarundersökning m. m. Enligt denna kungörelse äger myndighet tillsvidare avstänga tjänsteman från utövandet av hans befattning, om han vägrar att underkasta sig i kungörelsen avsedd läkarundersökning.

I 28 § A III första stycket i statens allmänna avlöningsreglemente (Saar) föreskrives att, om tjänsteman är avstängd från tjänstgöring, när han vägrar underkasta sig ålagd läkarundersökning, med lönen skall förfaras i enlighet med av Kungl. Maj:tt meddelade bestämmelser eller beslut. I andra stycket stadgas att, om tjänsteman är avstängd från tjänstgöring av annan anledning än nyss sagts, anhållen såsom misstänkt för brott eller häktad för brott eller om han undergår frihetsstraff, han är skyldig vidkännas C-avdrag — vilket innebär att han får avstå hela lönen — vederbörande myndighet likväl obetaget att, där så provas skäligt, låta honom uppbära viss del av lönen. Finnes avstängningen ha varit obefogad, blir den anhållne ej häktad eller blir den anhållne eller häktade frikänd, skall löneavdrag ej tillämpas och innehållen lön utbetalas.

Städernas domare är i regel underkastade en bestämmelse i vederbörande stads tjänstereglemente av innehåll, att befattningshavare för tid, under vilken han icke tjänstgör, äger uppbära avlöning endast i den mån han återvänder semester eller så följer av vad som stadgas i reglementet om av-

löning under sjukdom etc. I något fall har bestämmelsen i 28 § A III andra stycket Saar förklarats skola i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet, varvid med myndighet skall avses stadsfullmäktige.

II. Huvudgrunderna i förslaget

Kommittén. I sin promemoria har kommittén till en början anført, att domstolarnas verksamhet vore av sådan art att det kunde framstå såsom uppenbart olämpligt att en domare, som med skäl misstänktes för att ha begått brott, fortfarande utövade sitt ämbete. Enligt kommitténs mening torde väl i praktiken uppkommande problem härom i regel kunna lösas genom frivilliga överenskommelser om ledighet från tjänsten. Det hade emellertid visat sig att en sådan lösning kunde vara förknippad med vissa svårigheter. Vidare framhåller kommittén, att det med hänsyn till domarnas av regeringsformen förutsatta oberoende ställning i förhållande till administration och regering ej vore lämpligt, att beslut om avstängning av domare skulle kunna meddelas i administrativ ordning. Däremot syntes intet vara att erinra mot att sådan fråga prövades i judiciell väg av domstol.

I fråga om den föreslagna lagstiftningens omfattning har kommittén velat helt allmänt framhålla, att då gällande bestämmelser om avstängning av andra tjänstemän än domare i olika avseenden vore ofullständiga, det syntes kommittén principiellt riktigast, att bestämmelser av förevarande slag genomfördes även för dessa andra tjänstemän. Att förbereda en sådan lagstiftning låge emellertid utanför kommitténs uppdrag. Därest det skulle anses lämpligt torde de föreslagna bestämmelserna utan större svårighet kunna i erforderliga delar omarbetas, så att de erhöles detta vidgade tillämpningsområde.

Kommittén har icke funnit erforderligt att i sitt lagförslag göra någon avgränsning av begreppet domare. En sådan avgränsning skulle enligt kommitténs mening fordra en vidlyftig uppräknning, som endast med stor svårighet kunde göras fullständig och som dessutom måste ändras, om nya kategorier av domstolar eller domare tillskapades. Kommittén har uttalat, att i detta sammanhang med domare borde förstås såväl lagfaren som ej lagfaren ledamot av sådana organ i samhället, vilka utövade dömande funktioner. Under lagen fölle alltså förutom ledamot av allmän domstol jämväl ledamot av exempelvis ägodelningsrätt, expropriationsdomstol, vattendomstol, kammarrätten, regeringsrätten, arbetsdomstolen och försäkringsrådet. Även revisionssekreterare och särskild inskrivningsdomare avsåges med bestämmelserna. Däremot vore ej ledamot av exempelvis taxeringsnämnd eller prövningsnämnd att betrakta som domare.

Kommittén anför vidare, att en hel del icke ordinarie befattningshavare, såsom tingsnotarier och tingssekreterare, enligt gällande bestämmelser kan på administrativ väg entledigas från sina befattningar, om de visar sig olämpliga, ävensom avstängas från tjänstgöring, om de åtalas för tjänste-

fel. Någon ändring i dessa bestämmelser föresloges ej av kommittén. Att beträffande sådana befattningshavare formellt skulle komma att finnas möjlighet till såväl administrativ som judiciell avstängning torde enligt kommitténs mening ej medföra några olägenheter i praktiken.

Några regler om avstängningens inverkan i lönehänseende har kommittén ej funnit anledning att upptaga i sitt förslag. Kommittén erinrar om att statliga och kommunala befattningshavares rätt till lön i allmänhet reglerades av de avlöningsreglementen som befattningshavaren vore underkastad. Däri reglerades också, huruvida och med vilket belopp lön skulle utgå i olika fall, då befattningshavaren ej tjänstgjorde. Funnes i reglementena ingen bestämmelse om hur i ett visst fall, då befattningshavaren icke tjänstgjorde, skulle förfaras med hans lön, torde myndigheten vara skyldig utgiva full lön. En domare, som avstängts från tjänstgöring, borde i fråga om rätt till lön under avstängningstiden helt likställas med övriga tjänstemän. Beträffande statliga domare syntes sålunda den tidigare omnämnda bestämmelsen i 28 § A III andra stycket i statens allmänna avlöningsreglemente vara tillfyllest. De för stadsdomarna gällande avlöningsbestämmelserna borde i behöfliga fall ändras så, att stadsdomare i fråga om rätt till lön under tid, då han vore avstängd, likställdes antingen med övriga stadens tjänstemän eller med statstjänstemännen.

Yttrandena. Förslaget har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser. *Högsta domstolens ledamöter* har förklarat, att från deras sida intet vore att anföra i anledning av promemorian.

En avstyrkande hållning har intagits av *regeringsrådet Quensel*, som ifrågasatt förslagets grundlagsenlighet. Quensel anser att, om någon rättslig reglering av det ifrågavarande ämnet skall ske, den måste byggas på delvis andra uppfattningar om grundlagens innebörd och innefatta större garantier för rättssäkerheten. Emellertid skulle måhända förslagets syfte kunna i viss mån uppnås utan att man därigenom realiter kränkte grundlagens bud eller intresset att bibehålla domarnas fredade ställning. Risken för en dylik kränkning kunde väsentligen nedbringas genom en sådan utformning av reglerna, att de ej berörde förhållandet mellan domarkåren och den administrativa makten, att avstängningsåtgärd icke finge tillgripas, med mindre fråga vore om svåra brott och misstanken vilade på sådana grunder, som i brottmål kunde godtagas som tillräckligt bevis, samt avstängningen icke, eller dock ej förrän domaren i laga ordning övertygats om brottet, inkräktade på hans rätt till de med ämbetet förenade löneförmånerna. Även med sådana villkor för avstängning skulle institutet kunna vara ganska effektivt för sitt ändamål. Enligt Quensels mening kunde dock något kännbart behov av nybildning på ifrågavarande rättsområde knappast antagas föreligga.

Beträffande den föreslagna lagstiftningens omfattning har flera remissinstanser förordat, att lagstiftningen även gjordes tillämplig å andra tjänstemän än domare. Sålunda har *hovrätten för Övre Norrland* ansett sig böra med skärpa framhålla, hurusom enligt dess bestämda upp-

fattning sakligt bärande motiv saknades för att låta en lagstiftning av denna art inskränkas till att gälla allenast domare. Hovrätten anför härom:

Med den omfattning, inriktning och organisation statsförvaltningen numera erhållit är den enskilde medborgaren i för honom betydelsefulla angelägenheter oftare hänvisad till avgörande av rent administrativa organ av växlande karaktär och sammansättning än till prövning i judiciell väg. Ur de synpunkter som måste förutsättas ytterst ligga till grund för den ifrågasatta lagstiftningen — vidmakthållandet av medborgarnas förtroende till oförvitligheten och rättrådigheten hos dem som i förhållande till den enskilde representera det allmänna och bevarandet därmed av känslan av rättssäkerhet i samhället — synes det därför lika befogat med generella regler om avstängning av administrativ tjänsteman.

Jämväl hovrätten för Nedre Norrland och föreningen Sveriges stadsdomare anser, att den föreslagna lagstiftningen borde erhålla tillämpning även å andra tjänstemän än domare, och justitiekanslersämbetet har ifrågasatt, huruvida så icke borde ske. Hovrätten över Skåne och Blekinge och en minoritet i försäkringsrådet har uttalat sig i samma riktning och förordat, att utredning härom verkställdes.

Nedre justitierevisionen har funnit en närmare precisering av begreppet domare påkallad. Även försäkringsrådet har funnit önskvärt att begreppet domare närmare angäves och exemplifierades. Försäkringsrådet anför, att gränsdragningen torde bli svår om man ginge utanför de allmänna domstolarnas område samt yttrar härom:

Rådet vill såsom exempel på gränsfall på sociallagstiftningens område nämna, att riksförsäkringsanstalten såsom tillsynsmyndighet över sjukkasorna har att pröva beslut av sjukkassa i ärende angående ersättning enligt lagen om allmän sjukförsäkring, och att tjänsteman i anstalten i dylikt ärende meddelar beslut, som vinner laga kraft. Rådet får även fästa uppmärksamheten på att tjänsteman i pensionsstyrelsen prövar besvär över beslut av pensionsnämnd.

Enligt försäkringsrådet kunde det även uppstå tvekan, huruvida befattningshavare, som vore anknuten till organ med dömande funktion, skulle anses såsom domare. Försäkringsrådet fortsätter:

Enligt promemorian omfattas revisionssekreterare av lagförslaget. Någon egentlig domarverksamhet synes emellertid icke utövas av revisionssekreterare. Dennes åliggande avser huvudsakligen beredning och föredragning av mål. De arbetsuppgifter, som åligga föredragandena, förste byråsekreterarna hos rådet, omfatta i huvudsak beredning och föredragning inför rådet av besvärsmål samt framläggning av förslag till beslut. De ha även i princip att på egen hand föranstalta om hörande av sakkunnig, införskaffa bevisning, hålla förhör m. m. Deras arbete överensstämmer till sin art i väsentliga delar med revisionssekreterarnas. De äro emellertid ej ledamöter av rådet. Det kan ifrågasättas, huruvida revisionssekreterarna skola anses såsom domare. Den omständigheten att de äro ledamöter — en organisatorisk fråga — bör väl icke tillmätas avgörande betydelse.

Regeringsrådet Quensel har framhållit, att med den innebörd kommittén inlagt i begreppet domare detta förvisso skulle komma att här tagas i en

mycket vidsträcktare betydelse än eljest i lagar, författningar och allmänt språkbruk. Dömande funktioner utövades ju av åtskilliga administrativa myndigheter och av en mängd s. k. nämnder m. fl. dylika organ. Quensel anför vidare, att den föreslagna lagen icke grundlagsenligt kunde göras tillämplig å justitieråd eller regeringsråd. Något uttryckligt undantag i själva lagtexten beträffande dessa domare torde dock icke vara lämpligt med hänsyn till att sådant undantag i liknande fall vid annan lagstiftning endast underförstått. *Chefen för försäkringsrådet* har anført att — därest särskild lagstiftning beträffande domare ansåges oundgänglig — denna lagstiftning borde begränsas till dem, vilka såsom domare avsåges i rättegångsbalken, första avdelningen, om domstolsväsendet. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* har yttrat, att det syntes tveksamt, huruvida tingssekreterare och tingsnotarier vore att hänföra till domare. Enär i deras åligganden emellertid inginge att i viss utsträckning mottaga förordnande som domare borde de, som även kommittén utgått från, falla under den tilltänkta lagen.

Kommitténs ståndpunkt, att någon reglering av frågan om avstängningens inverkan i lönehänseende ej behövde ske i den föreslagna lagen, har i princip godtagits av flertalet av de remissinstanser som särskilt behandlat frågan.

I några yttranden har emellertid förordats, att bestämmelser om lönen intoges i lagen och att avgörandet härom överlämnades åt domstol. Sålunda har *regeringsrådet Quensel* anført, att det vid en lagstiftning, som öppnade möjlighet att avstänga domare från ämbetsutövningen, torde vara nödvändigt att lagstiftaren toge ståndpunkt till vad avstängningen skulle innebära beträffande lönen och, om åtgärden ansåges skola inverka härpå, meddelade bestämmelser i ämnet. Där utrymme skulle lämnas att vid lagtillämpningen förfara olika i skilda fall allt efter omständigheterna, finge prövningen härav överlämnas åt domstol. Quensel framhåller, att frågan om avstängningens verkan i lönehänseende icke funnes reglerad genom något allmänt lagstadgande såsom fallet vore beträffande suspension enligt strafflagen. Om den föreslagna lagen intet utsade om lönen skulle således inskränkning i rätten därtill sakna stöd i lag, ty att härutinnan lagstifta endast genom uttalanden i motiven torde icke vara möjligt. Att i förevarande fall, såsom när det gällde administrativa tjänstemän, i administrativ ordning tillägga avstängning verkningar utöver dem lagen själv bestämde skulle strida mot själva kärnan i grundlagsregeln om domares oavsättlighet. *Föreningen Sveriges häradsövdingar* har i huvudsak intagit samma ståndpunkt och framhållit, att det från principiell synpunkt syntes vara otillfredsställande, att den reella innebörden av avstängningsbeslut beträffande något för den enskilde så betydelsefullt som rätten till löneförmåner fastställdes i annan ordning än övriga bestämmelser om avstängning. *Hovrätten för Nedre Norrland* har förordat, att avgörandet rörande löneförmånerna tillades den domstol som beslutade om avstängningen. Det vore en-

ligt hovrättens mening ej riktigt att, såsom skulle följa av stadgandet i 28 § A III andra stycket i statens allmänna avlöningsreglemente, låta befohgenheten av ett utav domstol meddelat avstängningsbeslut prövas av administrativ myndighet.

Ett par remissinstanser har ifrågasatt, huruvida avstängning av domare borde medföra någon minskning av den avstängdes löneförmåner. Sålunda har *hovrätten för Nedre Norrland* anfört, att hovrätten ej alls funne det självfallet att över huvud taget ett avstängningsbeslut, som meddelades med stöd av förevarande lag, skulle i princip vara förenat med lönemistning. Det samhällsintresse, som låge till grund för lagförslaget, bleve tillgodosett genom att i det aktuella fallet befattningshavaren hindrades från att utöva sin tjänst. Att därutöver beröva honom lönen tillgodosåge ett statens eller kommunens intresse av ekonomisk art, vilket i detta sammanhang måste anses vara av mindre betydelse. Hovrätten ifrågasatte om ej huvudregeln därför borde vara, att den från tjänstgöring avstängde skulle äga uppbära åtminstone viss del av lönen. Fall kunde emellertid tänkas där det framstode såsom stötande att lön utginge. Särskilt kunde så vara förhållandet, om utredningen och rättegången, beroende på åtgärder från den tilltalades sida, onödigtvis droge ut på tiden eller om det vore uppenbart, t. ex. genom erkännande, att vederbörande gjort sig skyldig till det brott, som föranlett avstängningen, och detta vore av sådan beskaffenhet att avsättning eller suspension kunde antagas följa. *Regeringsrådet Quensel* har — såsom förut nämnts — intagit den ståndpunkten att avstängningen icke, eller dock ej förrän domaren i laga ordning övertygats om brottet, finge inkräkta på hans rätt till de med ämbetet förenade löneförmånerna.

Beträffande stadsdomare har *hovrätten för Övre Norrland* uttalat, att det ur likställighetens synpunkt syntes vara en förutsättning för ifrågavarande lagstiftning, att full överensstämmelse åvägabragtes mellan bestämmelserna om statliga domare och stadsdomare. *Föreningen Sveriges häradsövdingar* anser, att enhetliga regler om rätt till lön under avstängning bör gälla för alla domare. Det syntes föreningen vara illa sörjt härför, om man endast litade till att samtliga städer med egen jurisdiktion skulle antaga avlöningsföreskrifter som i detta hänseende i allo överensstämde med statens allmänna avlöningsreglemente.

Statskontoret har uttalat, att årsarvode, som tillkomme vissa ledamöter i exempelvis arbetsdomstolen och försäkringsrådet, under avstängningstiden borde indragas eller eventuellt reduceras. Att dagarvode icke borde utgå framstode såsom uppenbart.

Departementschefen. På 36 § regeringsformen grundas den s. k. oavsättningsprincipen, vilken enligt den uppfattning som numera i allmänhet synes vara rådande innefattar rätt för den enskilde befattningshavaren att inneha sin tjänst och åtnjuta därmed förenade löneförmåner men däremot icke hindrar att de med befattningen förbundna göromålen frantages be-

fattningshavaren. Dess syfte torde främst vara att skapa en självständig ställning för domstolarna och för andra statsorgan, som har att tillämpa lagar och författningar. De under lagrummet hänförliga tjänstemännen kan emellertid för brott av domstol dömas till avsättning från sina befattningar. Reglerna härom återfinnes i huvudsak i 25 kap. strafflagen. Det synes då också böra finnas möjlighet att redan då sådan tjänsteman skäligen misstänkes för brott, som kan antagas medföra avsättning, avstänga honom från tjänstgöring i avbidan på dom i målet. Ordalagen i 36 § regeringsformen hindrar icke, att dylik avstängning sker på administrativ väg, och ger ej heller stöd för att domarna skulle intaga en särställning i detta avseende. Det har emellertid hävdats att domare icke kunde i administrativ ordning avstängas från tjänstgöring. Detta torde sammanhånga med det förhållandet, att vår nuvarande konstitution påverkats av den under 1700-talet utformade läran om en uppdelning av statsmakten i verkställande, lagstiftande och dömande organ, vilka i princip skulle vara självständiga i förhållande till varandra. Oavsett vad som skall anses vara den riktiga innebörden av 36 § regeringsformen i detta avseende, torde det emellertid, med hänsyn till den stora betydelsen av att domstolarnas oberoende skyddas, vara olämpligt att domare avstänges i administrativ ordning. Ur nu angivna synpunkt är däremot icke något att erinra mot att domstol i rättegång mot domare meddelar beslut om avstängning. Härtill kommer, att en avstängning är en ingripande åtgärd för den befattningshavare som drabbas därav och att således rättssäkerhetssynpunkter talar för att avstängning bör beslutas av domstol enligt bestämmelser i lag. Sistnämnda skäl gäller dock icke endast avstängning av domare utan är även tillämpligt beträffande avstängning av annan tjänsteman. Det kunde därför övervägas att, såsom kommittén ifrågasatt, i lag reglera frågan om avstängning för alla tjänstemän. Den härför erforderliga utredningen föreligger icke för närvarande. Frågan om lagstiftning rörande avstängning av domare bör emellertid icke uppskjutas i avbidan på en utredning om ett avstängningsinstitut av större räckvidd.

Då det gäller att bestämma vilka kategorier av befattningshavare som en lagstiftning om avstängning av domare bör omfatta, har man att utgå från vad sålunda anförts om skälen till den föreslagna lagstiftningen. Lagen bör sålunda främst taga sikte på organ av typisk domstolskaraktär och omfatta de grupper beträffande vilka tvivel har yppats om befogenheten att meddela avstängningsbeslut i administrativ ordning. Från dessa utgångspunkter bör med domare avses ledamot i allmän domstol, vare sig denne är lagfaren eller icke. Med allmän domstol bör jämföras sådana specialdomstolar som tillkommit för att behandla mål, vilka eljest skulle höra under allmän domstol, samt även vissa andra specialdomstolar. Beträffande annan befattningshavare i domstol än ledamot torde det väl icke, ur de konstitutionella synpunkter som angivits i det föregående, råda delade meningar om att avstängning kan ske i administrativ ordning. Praktiska fördelar torde emellertid vara att vinna av att alla lagfarna befattningshavare vid de åsyftade myndigheterna inbegripes under lagen.

Genom att frågan om avstängning regleras i lag torde administrativ avstängning i motsvarande fall uteslutas. Med hänsyn härtill kan vissa ändringar i administrativa författningar vara påkallade; dessa torde få vidtagas sedan förevarande lagstiftningsärende slutligt prövats. I vad mån eljest, på grunder som mera allmänt hänför sig till tjänstens krav, föreskrifter rörande befattningshavarens anställning och tjänstgöring, t. ex. uppsägning eller förflyttning av tjänsteman som ej är ordinarie, kan meddelas i administrativ ordning, kommer att bero på vad som i övrigt gäller härom för befattningen.

Från synpunkten av domstolarnas oberoende synes det vara principiellt riktigast att spörsmålet, i vad mån en avstängning skall inkräkta på den avstängdes löneförmåner, avgöres av domstol på judiciell väg. Även praktiska skäl talar för att lönefrågan behandlas av samma organ som beslutar om avstängningen.

En avstängning från tjänstgöring behöver i princip icke vara förenad med mistning av löneförmåner; sålunda föreligger — såsom framgår av vad förut anförts — vid avstängning i administrativ ordning möjlighet att enligt 28 § A III i statens allmänna avlöningsreglemente efter skälighetsprövning låta den avstängde uppbära viss del av lönen. I praxis torde vanligen den avstängde tjänstemannen, särskilt om han har försörjningsbörda, få uppbära lön med B-avdrag, vilket beräknas enligt en progressiv skala och i stort sett kan sägas motsvara halva lönen. Även då det gäller avstängning av domare som åtalas för brott, kan det föreligga skäl att denne icke skall berövas sin lön, innan målet slutligt avgjorts. Det är nämligen ett allmänt intresse att den misstänkte icke genom sin försörjningsbörda hindras att i laga ordning föra sin talan. Å andra sidan kan det te sig påkallat att avdrag göres med beaktande av alla föreliggande omständigheter. Härvid torde den praxis som i andra sammanhang iakttages kunna vara vägledande. I undantagsfall kan förhållandena vara sådana att det framstår som oskäligt att någon som helst lön utgår under avstängningstiden.

Beträffande stadsdomare kan det vara tveksamt, om regler i allmän lag kan föranleda löneavdrag i vidare mån än som är förenligt med de för domaren gällande lönebestämmelserna. I de av Kungl. Maj:t för rådhusrätterna fastställda lönestaterna — vari brukar hänvisas till de för vederbörande stads ordinarie befattningshavare i allmänhet gällande tjänstereglementena — finnes emellertid regelmässigt en föreskrift av innebörd att vad i lag stadgas skall i första hand gälla. En dylik föreskrift återfinnes även i såväl 1945 års som 1954 års normaltjänstereglementen för tjänstemän hos kommuner, anslutna till svenska stadsförbundet. Något av dessa normaltjänstereglementen ligger till grund för de flesta ifrågavarande städers tjänstereglementen. Några praktiska svårigheter i detta hänseende lär således knappast uppkomma.

III. Specialmotivering till lagförslaget

Det av rättegångskommittén upprättade förslaget till lag om avstängning från tjänstgöring av domare som åtalats för brott — vilket förslag fogats vid protokollet såsom bilaga B — har enligt de synpunkter som anförts i det föregående omarbetats inom justitiedepartementet. Beträffande de föreslagna bestämmelserna får jag, utöver vad som framgår av den tidigare framställningen, anföra följande.

1 §.

Kommittén har föreslagit, att avstängning skulle kunna äga rum först sedan åtal väckts. Kommittén har i detta sammanhang anført, att den administrativa avstängningsrätt, som enligt gällande instruktioner tillkomme myndigheter för befattningshavares fel eller försummelse i tjänsten, i allmänhet finge utövas då »åtgärd vidtages för anställande av åtal», varmed enligt kommittén borde förstås då myndigheten beslutade överlämna frågan om bestraffning till åklagare. För att präst skulle kunna avstängas fordrades, att han »stode under åtal», d. v. s. att åtal väckts. Förslaget hade enligt kommitténs mening den nackdelen, att det kunde dröja någon tid innan en domare, som misstänktes för brott, bleve avstängd. Å andra sidan torde, om domaren i sådant fall erkänt brottet, förundersökningen i regel kunna forceras så, att åtal kunde väckas tämligen snabbt. Stundom kunde omständigheterna vara sådana, att häktningsskäl föreläge eller att domaren kunde avstängas med tillämpning av förutnämnda kungörelse den 18 juli 1935 angående skyldighet för tjänsteman att i vissa fall underkasta sig läkarundersökning. Kommittén ansåge, att dess förslag vore till fyllest.

I anslutning till reglerna i 25 kap. 7 § strafflagen om suspension har kommittén föreslagit, att domare finge avstängas från tjänstgöring om brottet vore sådant att därigenom det anseende han som domare borde äga sättas i fara. En liknande regel gäller enligt 13 § 3 mom. lagen den 13 november 1936 om domkapitel såsom förutsättning för avstängning av åtalad präst.

Beträffande innebörden av ett avstängningsbeslut anför kommittén följande.

Utan närmare bestämmelser därom i lagtexten torde det vara klart att ett avstängningsbeslut innebär skyldighet för domaren att i alla avseenden avhålla sig från att utöva den tjänst som är i fråga, således icke blott egentliga domarsysslor utan även tjänstegöromål av administrativ natur. Om en stadsdomare enligt av Kungl. Maj:t fastställd arbetsordning i och med sin tjänst såsom stadsdomare också utan särskilt förordnande är innehavare av annan befattning, exempelvis såsom stadsfogde, bör avstängningen anses utan vidare omfatta även denna befattning. Om åter en person på grund av skilda utnämningar eller förordnanden samtidigt innehar två domarbefattningar, t. ex. en i hovrätt och en i arbetsdomstolen, eller om en domare är tjänstledig från en domarbefattning för att utöva en annan, såsom när ett hovrättsråd tjänstgör som revisionssekreterare, bör tydligen i ett avstängningsbeslut uttryckligen angivas att det gäller båda befattningarna.

Kommittén har föreslagit att — i likhet med vad som i allmänhet gällde beträffande avstängning i administrativ ordning — beslutet om avstängning skulle avse tiden intill dess laga kraft ägande dom föreläge.

Kommitténs förslag därom att avstängning skall kunna äga rum först sedan åtal väckts bör enligt *Göta hovrätts* mening godtagas. *Föreningen Sveriges häradshövdingar* har yttrat, att skäl visserligen kunde anföras för att möjliggöra avstängning redan innan åtal anställts, men föreningen hade funnit övervägande skäl tala för den lösning som kommittén valt.

Riksåklagarämbetet har förordat, att avstängning skall kunna ske redan när domaren vid förundersökningen befunnits skäligen misstänkt för brottet. Erfarenheten visade, att det ofta måste dröja avsevärd tid från det misstanke yppats mot viss person till dess åtal kunde väckas. Detta sammanhänge bl. a. med de rättssäkerhetsgarantier, som vore förenade med förundersökningsförfarandet. Ämbetet anför härom:

Den misstänkte skall sålunda, innan åtal får väckas, ha rådrom att taga del av utredningen och han kan därvid påkalla ytterligare utredning. Nu åsyftade bestämmelser föranleda icke sällan uppskov med avgörandet i åtalsfrågan. Man kan heller icke bortse från möjligheten att den misstänkte illojalt utnyttjar dessa bestämmelser för att förhåla förundersökningen och åtalsbeslutet. Saken kan vidare vara av så vidlyftig och invecklad beskaffenhet att förundersökningen — som ju även har till syfte att bereda målet så, att det kan i ett sammanhang företagas till avgörande vid huvudförhandlingen — måste taga avsevärd tid i anspråk. Kommitténs förslag, att avstängning icke skall få ske förrän åtal väckts, kan också få den konsekvensen, att åklagaren i fall, där brottet väckt stor uppmärksamhet och domaren icke frivilligt vill avhålla sig från tjänstgöring, blir benägen att forcera fram åtalsbeslutet på bekostnad av förundersökningens grundlighet.

Jämväl *hovrätten för Nedre Norrland* och *justitiekanslersämbetet* har gjort liknande uttalanden.

Beträffande spörsmålet, vilka brott som bör föranleda avstängning, har flertalet av de remissinstanser som yttrat sig härutinnan i huvudsak biträtt kommitténs ståndpunkt men förordat en närmare anslutning till ordalagen i 25 kap. 7 § strafflagen i vad lagrummet avser suspension. Sålunda anför *Göta hovrätt*, att vid jämförelse av texten i nyssnämnda lagrum och den av kommittén i förevarande avseende föreslagna lagtexten framginge, att därest kommitténs förslag upphöjdes till lag, avstängningsfrågor skulle kunna bli att bedöma efter ett ej oväsentligt strängare betraktelsesätt än det som skulle gälla vid ådömandet av suspension. Om kommitténs lagförslag godtoges, skulle avstängning kunna följa, då en domare genom att ha förövat brott satt i fara det anseende han såsom domare borde äga, medan förutsättning för suspension vore att en ämbetsman genom brott *i avsevärd mån* skadat det anseende innehavaren av ämbetet borde äga. En sträng bedömare skulle kunna anse, att en domares anseende satts i fara även vid ett relativt oskyldigt brott. Hovrätten vore medveten om att kraven på en domares oförvitlighet måste vara höga. Till undvikande av att ett alltför rigoröst bedömande skulle bli möjligt syntes det dock hovrätten önskligt att den av kommittén föreslagna lagtexten något uppmjukades.

Hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Övre Norrland, hovrätten för Nedre Norrland och Sveriges juristförbund har uttalat sig på liknande sätt. *Riksåklagarämbetet* har framhållit, att icke endast grova brott kunde påkalla avstängning; det kunde t. ex. framstå såsom uppenbart olämpligt att en lagfaren domare eller nämndeman, som misstänktes för falskdeklaration eller rattfylleri, sutte kvar i rätten och kanske därvid handlade mål av samma beskaffenhet som det, för vilket han själv vore misstänkt.

Nedre justitierevisionen anser, att avstängning bör användas huvudsakligen då avsättning från domartjänsten ifrågasättes, men finner det vara befoget att de formella förutsättningarna, som utgjorde ramen för domstolens bedömning av det enskilda fallet, gjordes något vidare. Det syntes emellertid icke påkallat att möjliggöra avstängning i fall där icke ens suspension kunde ifrågakomma. En jämkning av förslaget på denna punkt syntes därför motiverad, förslagsvis genom insättandet av orden »i avsevärd mån». *Sveriges advokatsamfund* har intagit i huvudsak samma ståndpunkt.

Ett par remissinstanser har anfört, att avstängning borde förekomma endast där man räknade med avsättning som slutlig påföljd av brottet. *Regeringsrådet Hedfeldt* har yttrat, att om den slutliga påföljden endast bleve suspension inom en så snäv latitud som en till tolv månader det icke kunde vara riktigt, att den brottslige därjämte kunde, efter omständigheterna, drabbas av avstängning från ämbetet under kanske lika lång eller längre tid med väsentligen samma verkan som suspension. Det kunde enligt Hedfeldts mening icke sägas föreligga ett så starkt samhällsintresse att tillgripa avstängning i suspensionsfall, att en dylik slumpartad fördubbling eller fler-dubbling av påföljden borde få inträda. I anslutning till 25 kap. 7 § strafflagen borde därför avstängning kunna ske endast där den åtalade med hänsyn till tjänstens särskilda beskaffenhet genom brottet visat sig uppenbarligen icke vara skickad att inneha denna. Även *regeringsrådet Quensel* och *försäkringsrådet* har intagit denna ståndpunkt.

Departementschefen. Man torde kunna räkna med att det vid tillämpningen av denna lag i huvudsak kommer att vara fråga om förmögenhetsbrott, som kräver en tidsödande utredning. Det kan i sådana fall föreligga skäl att avstängning skall kunna ske redan på förundersökningsstadiet. Med hänsyn härtill torde som förutsättning för en dylik åtgärd lämpligen kunna föreskrivas, att det skall föreligga sannolika skäl för att den misstänkte begått sådant brott som kan medföra tillämpning av lagen. Att såsom under remissbehandlingen från något håll föreslagits fordra samma mått av utredning som för fällande dom kan, då det här rör sig om en förberedande åtgärd, icke vara riktigt.

Avstängning bör enligt min mening förekomma endast då åtalet gäller ett grovt brott. Olika möjligheter föreligger att, med anknytning till strafflagens bestämmelser, giva uttryck åt denna grundsats. Det synes ligga närmast till hands att betrakta avstängning såsom en förberedelse till en väntad avsättning. Med nuvarande lydelse av 25 kap. strafflagen kan avsättning följa icke blott å de s. k. egentliga ämbetsbrotten — tjänstemissbruk, tagande av muta,

brott mot tystnadsplikt och tjänstefel, i sistnämnda fall dock endast där felet är grovt — utan jämlikt 7 § sagda kapitel även å allmänt brott, oaktat detsamma ej finnes böra medföra strängare allmänt straff än fängelse eller böter; i sådant fall fordras för avsättning, att den brottslige ämbetsmannen med hänsyn till tjänstens särskilda beskaffenhet genom brottet visat sig uppenbarligen icke vara skickad att inneha denna. Man torde vara berättigad att utgå ifrån att domstolarna kommer att ställa mycket höga krav på domares oförvitlighet. I de fall, då såsom särskilt ämbetsstraff allenast suspension kan antagas ifrågakomma, är brottet därför regelmässigt icke av den karaktär, att det framstår såsom ett väsentligt allmänt intresse att den misstänkte redan innan suspensionen träder i kraft betages möjlighet att utöva sitt domarämbete. Givetvis gäller detta i ännu högre grad sådana brott, varå icke ens suspension utan endast ett ringare allmänt straff kan beräknas följa. I överensstämmelse med vad sålunda anförts har förevarande paragraf avfattats så, att det skall vara fråga om brott som kan antagas medföra avsättning. I sådana fall må enligt förslaget avstängning ske. Avstängning är således icke i något fall obligatorisk utan skall ske efter prövning av omständigheterna i det föreliggande fallet.

Beträffande innebörden och utformningen av ett avstängningsbeslut biträder jag vad kommittén därom anført; dock anser jag, att ett sådant beslut icke bör innehålla någon tidsbegränsning. I stället har — i överensstämmelse med vad enligt rättegångsbalken gäller om processuella tvångsmedel — i 7 § av lagen upptagits vissa regler av innehåll att domstolen alltid är skyldig att, så snart skäl till avstängning ej längre föreligger, häva densamma samt att domstolen, då målet avgöres, skall pröva huruvida avstängningen skall bestå.

I andra stycket av denna paragraf har angivits på vilka befattningshavare lagen är tillämplig. Med den föreslagna lydelsen av detta stycke har de grupper av befattningshavare, som enligt vad jag tidigare anført bör hänföras under lagen, i huvudsak uppräknats i paragrafen, och möjlighet skapats att, därest så skulle finnas lämpligt, genom förordnande av Kungl. Maj:t föra även andra grupper av befattningshavare in under densamma.

2 §.

Kommittén anser, att avstängningsfrågan borde prövas av den domstol, där åtalet mot domaren vore anhängigt. Detta innebure t. ex. att, då åtalet ej enligt särskilda bestämmelser skall omedelbart upptagas av högre rätt, underrätt kunde bli behörig att avstänga en överrättsdomare och häradsrätt att avstänga häradshövdingen i domsagan. Med hänsyn till att underrätterna i sådana fall ägde döma till suspension och avsättning ävensom förordna om häktning och andra tvångsmedel, syntes någon invändning knappast kunna göras mot att detsamma finge gälla även beslut om avstängning.

Göta hovrätt har förklarat sig i likhet med kommittén anse lämpligt, att avstängningsfråga prövades av den domstol, där åtalet mot vederbörande domare vore anhängigt. *Riksåklagarämbetet* har uttalat, att man knappast

kunde behandla avstängningsbesluten annorlunda än avgöranden, varigenom dömdes till suspension eller avsättning. Ämbetet erinrade dock om att redan de nuvarande reglerna, som föranledde att en domare kunde avsättas eller suspenderas av sin egen domstol, vore förenade med vissa olägenheter. *Föreningen Sveriges häradshövdingar* har yttrat, att skäl visserligen kunde anföras för att avstängningsbeslut borde i vissa fall ankomma icke på den domstol som hade att döma om brottet utan på högre instans, men föreningen hade funnit övervägande skäl tala för den lösning som kommittén valt i detta hänseende.

Regeringsrådet Quensel har uttalat, att goda skäl talade för kommitténs förslag i denna del; åtminstone vore detta fallet, om man liksom Quensel utginge från att i avseende å utredning och bevisning frågan om avstängning borde handläggas i lika betryggande former som själva brottmålet. Men även utvägen att beträffande domare, som hade att omedelbart i viss högre rätt svara för brott i ämbetet, förlägga prövningen av frågan om avstängningen till denna domstol även då annat brott motiverade åtgärden förtjänade enligt Quensels mening att noggrant övervägas.

Kammarrätten har anfört att den parallell som syntes ligga till grund för kommitténs ståndpunkt, att då underrätt kunde döma till avsättning den även borde kunna besluta om avstängning, icke vore hållbar, då det i senare fallet gällde ett diskretionärt bedömande vid en tidpunkt då processmaterialet ännu icke i sin helhet föreläge. Kammarrätten vore emellertid icke beredd att vidtaga den erforderliga utredningen på denna punkt. Att närmare utforma en eventuell kritik i dessa avseenden torde i sista hand ankomma på lagrådet. Det syntes emellertid böra övervägas huruvida det icke vore lämpligt att tillsvidare överlämna avgörandet i fråga om avstängning av domare till högsta domstolen respektive hovrätterna.

Departementschefen. Beslut om avstängning av domare bör, såsom framgått av vad som förut anförts, ankomma på domstol. Uppenbara praktiska skäl talar för att avstängningsfrågan handläggas av den domstol, där åtalet mot den för brott misstänkte domaren är eller kommer att bli anhängigt. De principiella betänkligheter som anförts mot att en underrätt blir befogad att avstänga en överrättsdomare eller sin egen ordförande gäller i lika mån befogenheten att döma till avsättning och dessa betänkligheter är enligt min mening knappast av den art, att de bör föranleda till ett frångående av förslaget i denna del.

3 §.

Kommittén har — med hänvisning till att sedan åtal väckts rätten ägde att oberoende av parts yrkande besluta om häktning m. fl. i rättegångsbalken reglerade tvångsåtgärder — funnit, att ej heller avstängning borde göras beroende av parts yrkande, utan att rätten borde äga att ex officio besluta härom. Detta befriade givetvis ej åklagaren från att själv taga ställning till frågan, huruvida han skulle yrka avstängning eller ej.

Göta hovrätt anser, att det i enlighet med vad kommittén föreslagit borde ankomma på domstolen att oberoende av yrkande från part besluta om avstängning. Hovrätten har föreslagit, att detta på något sätt komme till uttryck i lagtexten. Enklast syntes detta kunna ske sålunda, att i lagen stadgades, att domstolen själmant finge lämna föreskrift om avstängning.

Kammarrätten och *regeringsrådet Quensel* har förordat, att bestämmelserna begränsades till att avse fall av allmänt åtal.

Departementschefen. Innan åtal väckts, måste initiativet till avstängning uppenbarligen komma från annan än rätten. I förevarande paragraf har stadgats, att fråga om avstängning av domare upptages på talan av åklagaren. Att såsom fallet är beträffande häktning tillägga annan undersökningsledare än åklagare dylik talerätt synes ej påkallat. Efter det att åtal väckts kan fråga om avstängning upptagas, förutom på talan av åklagare, av rätten själmant. Rättens befogenhet i sådant hänseende torde följa redan av de allmänna reglerna för handläggning av brottmål men har för tydlighetens skull direkt uttryckts i lagen. Med hänsyn till att avstängning av domare måste anses vara en uteslutande allmän angelägenhet har någon talerätt i detta hänseende icke ansetts böra tillkomma målsägande. Givetvis är dock målsägande oförhindrad att hos rätten hemställa, att rätten upptager fråga därom; en sådan hemställan är emellertid icke att anse såsom ett processuellt yrkande, varöfver rätten är skyldig att meddela beslut.

4 §.

Innehållet i denna paragraf saknar motsvarighet i kommitténs förslag.

Departementschefen. Då åklagare framställt yrkande om avstängning bör frågan härom uppenbarligen avgöras med minsta möjliga tidsutdräkt. På grund härav har i förevarande paragraf upptagits ett stadgande, att rätten skall meddela beslut så snart ske kan. Att utsätta någon viss tidsfrist har icke ansetts erforderligt.

5 §.

Kommittén har anfört, att beslut om avstängning borde kunna meddelas utan muntlig förhandling. Rätten borde emellertid ha möjlighet att, därest så erfordrades, hålla särskild förhandling i avstängningsfrågan och därvid höra den tilltalade eller annan. Vid sådan förhandling borde åklagaren beredas tillfälle att närvara. Särskilt stadgande härom syntes ej erforderligt. Med stöd av 9 kap. 7 § rättegångsbalken ägde rätten vid vite förelägga den tilltalade att inställa sig vid förhandlingen.

Innan beslut om avstängning meddelades borde enligt kommittén den tilltalade beredas tillfälle att yttra sig. Hade åklagaren i stämningsansökningsyrkat avstängning och ansåges förhandling ej nödvändig, skulle den tilltalade alltså föreläggas att inom viss kortare tid skriftligen yttra sig över

yrkandet. Upptoges före huvudförhandlingen av rätten ex officio fråga om avstängning, syntes det i regel lämpligast att utsätta förhandling inför rätten.

I detta sammanhang har kommittén framhållit, att enligt kungörelse den 30 december 1948 (nr 797) rätten vore skyldig att, då ämbetsman åtalades för brott mot 25 kap. 1—4 §§ strafflagen eller eljest anledning förekomme att döma ämbetsmannen till avsättning eller suspension, före målets avgörande tillse, att myndighet, under vilken den tilltalade i ämbetet lyder, finge tillfälle att yttra sig i anledning av åtalet, där så ej redan skett. Denna skyldighet hade motiverats med att rätten vid ådömande av ämbetsstraff måste taga hänsyn till tjänstens beskaffenhet och att därför kontakt mellan domstol och förvaltningsmyndighet vore nödvändig. Kommittén anför vidare:

Med hänsyn till en domares självständiga ställning i förhållande till den chefsmyndighet han må vara underställd ävensom till att en domstol bör ha särskilda kvalifikationer att bedöma vad som fordras av en domare, anser kommittén ej erforderligt, att skyldighet föreskrives för rätten att inhämta yttrande från domarens chefsmyndighet innan beslut om avstängning meddelas. Hårtill kommer att vissa domare ej äro underställda någon chefsmyndighet. Som emellertid rätten i regel är skyldig att före det slutliga avgörandet av sådana mål, där avstängning kan komma i fråga, inhämta yttrande av domarens chefsmyndighet, är det självfallet intet som hindrar att dylikt yttrande inhämtas redan innan beslut om avstängning meddelas.

Sveriges advokatsamfund har anfört, att lagen borde ges en sådan avfattning att den tilltalade erhöle ovillkorlig rätt att påfordra förhandling inför rätten innan avstängningsbeslut meddelades. *Svenska stadsförbundet* anser, att domares chefsmyndighet — om sådan funnes — alltid borde yttra sig innan rätten fattade beslut om avstängning.

Departementschefen. Innan en domare göres till föremål för en så ingripande åtgärd som avstängning från utövningen av hans tjänst, bör han uppenbarligen erhålla tillfälle att yttra sig. Föreskrift härom har upptagits i denna paragraf. Yttrandet bör regelmässigt ske skriftligen. Därest den misstänkte eller tilltalade domaren det begär eller rätten eljest finner det erforderligt, skall dock förhandling hållas. Vid sådan förhandling skall åklagaren vara närvarande och reglerna om häktningsförhandling i 24 kap. 17 § rättegångsbalken — som jämväl hänvisar till 14—16 §§ samma kapitel — äga tillämpning.

I analogi med vad som gäller om häktning har i andra stycket av förevarande paragraf stadgats att, därest i fullföljt mål fråga om avstängning av domare väckes, den högre rätten äger utan domarens hörande besluta därom. I dylika fall torde handlingarna i målet i allmänhet innefatta tillräckligt material för frågans bedömande. Givetvis kan den högre rätten, om den finner erforderligt, hålla förhandling.

Skyldighet för rätten att jämlikt den av kommittén omnämnda kungörelsen den 30 december 1948 bereda den misstänkte eller tilltalade domarens chefsmyndighet tillfälle att yttra sig föreligger endast då rätten har att ta ställning till straffpåföljden och således först då åtal väckts. Av allmänna regler om rättens utredningsplikt i brottmål läser dock följande, att rätten,

därest fråga om avstängning uppkommer innan åtal anhängiggjorts, har möjlighet att redan på detta stadium infordra yttrande från chefsmyndigheten. Uppenbarligen kan det ofta vara lämpligt, att så sker. Att stadga en ovillkorlig skyldighet för rätten att göra detta synes mig dock ej erforderligt, utan spörsmålet får bedömas från fall till fall. Har yttrande inhämtats i samband med avstängning, som föregått åtal, behöver före målets avgörande förnyat yttrande naturligtvis inhämtas endast där särskilda skäl föranleder därtill.

6 §.

Innehållet i denna paragraf saknar motsvarighet i kommitténs förslag.

Departementschefen. En avstängning, som äger rum före rättens slutliga avgörande av målet, är en förberedande åtgärd som beslutas på grundval av en summarisk prövning av tillgängligt material. Enligt 7 § åligger det rätten att genast häva en avstängning, som icke längre är behöfvig. Rätten bör därför ha en möjlighet att vaka över att den fortsatta förundersökningen icke drar ut på tiden längre än som är oundgängligt. På grund härav har i förevarande paragraf stadgats, att då avstängning beslutas innan åtal väckts rätten skall utsätta den tid inom vilken åtal skall väckas. Denna tid bör bestämmas så kort som med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet är möjligt. Skulle den utsatta tiden behöva förlängas, har rätten jämlikt andra stycket av förevarande lagrum möjlighet därtill.

7 §.

Kommittén har föreslagit, att rätten när som helst skulle äga återkalla ett meddelat avstängningsbeslut. Denna möjlighet borde enligt kommitténs mening finnas, för den händelse efter beslutet sådana omständigheter skulle framkomma, att avstängningen ej längre syntes motiverad.

Vidare har kommittén anfört, att det när målet avgjordes alltid borde åligga rätten att pröva, huruvida meddelat beslut om avstängning skulle bestå. Frikändes den tilltalade, borde beslutet i regel återkallas. I vissa fall kunde det enligt kommitténs mening dock även vid frikännande dom vara lämpligt, att avstängningen bestode, till dess domen vunnit laga kraft, t. ex. om en domare, som åtalats för ett grovt brott, frikändes och avgörandet varit tveksamt. Dömdes den tilltalade till avsättning eller suspension, borde förordnandet bestå. I övriga fall finge det bero på omständigheterna i det särskilda fallet, om förordnandet skulle bestå eller ej. Rätten borde även i samband med domen äga besluta om avstängning av en tilltalad domare, som ej redan vore avstängd.

Hovrätten för Västra Sverige har ifrågasatt huruvida man borde införa en ordning enligt vilken rätten, ehuru den tilltalade frikändes, kunde förordna att tidigare beslutad avstängning skulle bestå eller förordna om avstängning av tilltalad, som icke redan vore avstängd. Det framstode enligt hovrättens mening som stötande att en domare, som frikändes för det brott för vilket

han varit åtalad, ändock skulle av den frikännande domstolen kunna efter lämplighetsprövning avstängas från tjänstgöring. En sådan ordning skulle måhända mera bero på obeslutsamhet hos domstolen än vara föranlett av något verkligt behov av ett dylikt förfarande. Riktigare syntes vara, att frågan om avstängning prövades av högre rätt i samband med målets fullföljd dit. Enligt hovrättens mening borde kommitténs förslag omarbetas så att därav framginge, att beslut om avstängning i samband med dom skulle kunna meddelas endast om den tilltalade genom domen fälldes till ansvar för brott som angåves i 1 § av förslaget. Om förslagets bestämmelser i denna del bibehölles, borde de i vart fall inskränkas till att avse endast underrätt. Jämväl *nedre justitierevisionen, hovrätten för Nedre Norrland och Sveriges juristförbund* har uttalat sig på liknande sätt.

Departementschefen. Därest ej åtal väckes inom utsatt tid eller till rätten inkommer framställning om förlängning av tiden, skall meddelat avstängningsbeslut omedelbart hävas. Det kan även hävas dessförinnan vid vilken tidpunkt som helst, därest skäl för avstängning ej längre föreligger. Ett sådant fall är, att åklagaren före den utsatta tidens utgång beslutar, att åtal ej skall äga rum. Även efter åtalets väckande skall avstängningen upphöra, om skäl för avstängning ej vidare föreligger, t. ex. då åtalet nedlägges eller då den gärning som är föremål för åtal finnes vara av mindre allvarlig beskaffenhet och sannolikt icke kommer att medföra avsättning. Åklagaren är skyldig att ofördröjligen hos rätten anmäla, när enligt hans mening avstängningsskäl ej längre är för handen.

Då målet avgöres är rätten skyldig att pröva, om förut skedd avstängning fortfarande skall bestå. I enlighet med lagens utformning av avstängningsinstitutet såsom en förberedelse till avsättning bör tydligen avstängningen alltid hävas, då domen ej går ut på avsättning.

Fall kan uppenbarligen förekomma, då det först vid huvudförhandlingen i målet yppas tillräckliga skäl för avstängning. Med hänsyn härtill har i paragrafens andra stycke intagits en bestämmelse av innehåll att rätten i samband med domen äger förordna om avstängning. Där domen meddelas viss tid efter huvudförhandlingen har rätten givetvis möjlighet att redan vid huvudförhandlingen meddela beslut om avstängning.

8 §.

Innehållet i denna paragraf saknar motsvarighet i kommitténs förslag.

Departementschefen. I första punkten av denna paragraf har upptagits den redan i det föregående angivna huvudregeln för avstängnings inverkan på lönen vid tillämpning av denna lag, nämligen att den avstängde skall vara skyldig att vidkännas det löneavdrag som rätten må bestämma. I andra punkten har i överensstämmelse med konstruktionen av avstängningsinstitutet såsom en förberedelse till avsättning upptagits en undantagsföreskrift av innebörd, att domare, som avstängts och fått vidkännas löneavdrag men ej dömes till avsättning, skall äga uppbära den lön som avdragits.

Av praktiska skäl synes löneavdrag jämlikt denna lag böra utformas i överensstämmelse med avlöningsförfattningarnas avdragstyper. Närmare bestämmelser härom torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

9 §.

Kommittén har framhållit, att beslut om avstängning i administrativ ordning regelmässigt ginge i verkställighet utan hinder av att besluten ej ägde laga kraft. Detsamma borde enligt kommitténs mening gälla i fråga om en av domstol beslutad avstängning.

Justitiekanslersämbetet har anfört, att fall torde kunna inträffa då det framstode som önskvärt, att beslut om avstängning icke trädde i tillämpning förrän det godkänts av högre instans. Med hänsyn härtill ifrågasatte ämbetet ett stadgande av innebörd, att beslutet ginge i verkställighet omedelbart, såframt rätten ej annorlunda förordnade. En dylik föreskrift syntes kunna vara till nytta och å andra sidan ej medföra någon olägenhet. *Regeringsrådet Quensel* intager en kritisk hållning till förslaget med hänsyn till de olägenheter som vore förenade med anordningen att domare, som hade att för brott i ämbetet svara omedelbart i hovrätt eller högsta domstolen, kunde i anledning av allmänt brott genom beslut av underrätt försättas ur ämbetsutövning.

Departementschefen. I förevarande paragraf har, i överensstämmelse med vad som enligt 30 kap. 12 § rättegångsbalken gäller i fråga om åtskilliga förberedande processuella åtgärder i brottmål, stadgats att beslut om avstängning och löneavdrag genast skall gå i verkställighet. Det synes naturligt, att verkställigheten av ett avstängningsbeslut icke skall få uppskjutas genom ett överklagande. När avstängning skall få äga rum endast då avsättning beräknas följa, lärer någon inskränkning häri ej vara påkallad.

10 §.

Kommittén har funnit att, därest rätten genom beslut under rättegången förordnat om avstängning eller avslagit yrkande därom, talan mot beslutet borde kunna föras särskilt. Enligt kommitténs mening borde talan kunna fullföljas till högsta domstolen, även om underrätt i första instans prövat frågan. Meddelades beslut om avstängning i samband med dom, följde av rättegångsbalkens fullföljdsregler, att talan mot beslutet skulle föras i samband med domen.

Hovrätten för Västra Sverige har anfört, att det av kommitténs förslag icke framginge såsom fullt klart, att rättegångsbalkens regler skulle tillämpas vid fullföljd mot dylikt beslut. Hovrätten — och uppenbarligen även kommittén — utginge emellertid från att en dylik ordning skulle gälla. Talan skulle alltså föras genom besvär inom viss tid från beslutets dag, och vid fullföljd av tilltalad till högsta domstolen skulle vanliga regler om nedsättningssskyldighet och prövningstillstånd bliva tillämpliga. Hovrätten fortsätter:

Hovrätten anser detta mindre tillfredsställande. Sedan åtal väckts äger rätten — i likhet med vad fallet är vid häktning — oberoende av parts yrkande när som helst besluta om avstängning. Häremot bör, liksom vid häktning, svara en rätt för den tilltalade att oberoende av besvärstid fullfölja talan mot beslutet. Då med avstängning följer, att den tilltalade kan vidkännas C-avdrag i lönen, bör han befrias från nedsättningsskyldighet vid fullföljd till högsta domstolen. Hovrätten anser vidare, att vid besvär mot hovrätts beslut om avstängning prövningstillstånd — där sådant erfordras — skall meddelas den tilltalade enligt 54 kap. 10 § 1 och 2 rättegångsbalken. Det är emellertid oklart, huruvida i sådant fall ändringsdispens kan meddelas utan att bestämmelse därom inryckes i förslaget eller i rättegångsbalken.

Hovrätten har föreslagit, att förslagets 4 § kompletterades med en bestämmelse att i fråga om tilltalads rätt till talan mot beslut om avstängning skulle gälla vad i rättegångsbalken stadgades om klagan av misstänkt över beslut om häktning. Därest ett dylikt tillägg fogades till förslagets 4 § syntes ändringar i rättegångsbalken kunna undvikas.

Hovrätten för Nedre Norrland har med hänsyn till den betydelse avgörandet kunde ha för vederbörande befattningshavare tillstyrkt att, såsom kommittén föreslagit, möjlighet alltid skulle finnas att få frågan prövad av högsta instans. Enligt denna hovrätts mening torde rättegångsbalken icke resa hinder mot en sådan obegränsad fullföljdsrätt, som här avsåges.

Departementschefen. Angående fullföljd av talan och rättegången i högre rätt i fråga om avstängning och löneavdrag har i denna paragraf stadgats, att rättegångsbalkens regler om häktning skall äga motsvarande tillämpning. Härigenom har dessa frågor erhållit en lätt överskådlig reglering, som gör det onödigt att belasta förevarande lag med utförliga specialbestämmelser i dessa avseenden. Då vid bestämmande av löneavdrag skäligen hänsyn skall tagas till alla föreliggande omständigheter, och således även till den avstängdes ekonomiska förhållanden, har emellertid den speciella för häktad gällande befrielsen från nedsättningsskyldighet vid fullföljd till högsta domstolen ej ansetts böra äga tillämpning. Sådant fullföljd kan utan att någon ändring i rättegångsbalken erfordras ske jämväl på ändringsdispens vare sig beslutet om avstängning eller löneavdrag skett under rättegången eller i samband med domen.

11 §.

Kommittén har anfört, att den administrativa myndighet, som hade att verkställa en beslutad avstängning, snarast borde underrättas om densamma. Därför föreslår kommittén, att då rätten förordnat om avstängning under rättelse genast skall lämnas till den myndighet, under vilken domaren lyder. Beträffande nämndeman, ägodelningsnämndeman och vattenrättsnämndeman syntes underrättelsen böra lämnas till ordföranden i den domstol, där den avstängde tjänstgjorde. Om avstängning av sådan domare, som ej lyder under någon myndighet, föreslår kommittén att i stället justitiedepartementet underrättas.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har anfört, att föreskriften i denna paragraf av lagförslaget rätteligen torde ha sin plats i kungörelsen den 21 juni 1946 angående översändande av domar i vissa brottmål m. m. Då det emellertid kunde vara praktiskt att ha bestämmelserna rörande avstängning av domare från tjänstgöring samlade på ett ställe ansåge sig hovrätten ej böra göra någon erinran mot att föreskriften intoges i den tilltänkta lagen. Möjligen borde i anslutning till stadgandet i 11 § andra stycket nyssnämnda kungörelse anmärkning göras om förekomsten av föreskriften.

Departementschefen

I detta lagrum har intagits vissa föreskrifter om skyldighet för rätten att meddela underrättelser. En hänvisning till detta stadgande bör även intagas i kungl. kungörelsen den 21 juni 1946 (nr 298) angående översändande av domar i vissa brottmål m. m.

Bestämmelser om ikraftträdande.

Departementschefen. Av allmänna regler torde följa att den nya lagen blir tillämplig på redan inledda rättegångar. Lagen torde böra träda i kraft den 1 juli 1955.

I enlighet med vad nu anförts har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag om avstängning av domare*.

Föredraganden hemställer att lagrådets utlåtande över lagförslaget, av den lydelse bilaga A till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Sven Fischier.

Förslag
till
Lag
om avstängning av domare

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Är domare på sannolika skäl misstänkt för brott, som kan antagas medföra avsättning, må han avstängas från utövning av tjänsten.

Med domare avses i denna lag ledamot samt lagfaren befattningshavare, som ej är ledamot, vid allmän domstol eller vid vattendomstol, ägodelningsrätt eller expropriationsdomstol eller vid regeringsrätten, arbetsdomstolen, försäkringsrådet, statens hyresråd eller kammarrätten eller, då Konungen förordnat därom, vid annan särskild domstol.

2 §.

Beslut om avstängning meddelas av rätten.

3 §.

Fråga om avstängning av domare upptages på yrkande av åklagaren. Efter åtalet äge rätten även självmant upptaga fråga därom.

4 §.

Har yrkande om avstängning framställts, skall rätten meddela beslut så snart ske kan.

5 §.

Innan domstol, som är första instans i målet, beslutar att avstänga domare, skall denne erhålla tillfälle att yttra sig; om han begär det eller rätten eljest finner det erforderligt, skall i närvaro av åklagaren förhandling hållas inför rätten. Om sådan förhandling gälle i tillämpliga delar vad i 24 kap. 17 § rättegångsbalken är stadgat.

Väckes i mål, som fullföljts till högre rätt, fråga om avstängning av domare, äge rätten utan dennes hörande besluta därom.

6 §.

Då rätten beslutar avstängning skall, om ej åtal redan väckts, rätten utsetta den tid, inom vilken åtal skall väckas. Denna må ej bestämmas längre, än som finnes oundgängligen erforderligt.

Finnes den utsatta tiden otillräcklig, må rätten, om framställning därom göres före tidens utgång, medgiva förlängning av tiden.

7 §.

Har ej inom tid, som avses i 6 §, åtal väckts eller till rätten inkommit framställning om förlängning av tiden eller förekomma eljest ej längre skäl för avstängning, skall avstängningen omedelbart hävas.

Då målet avgöres, pröve rätten, om avstängningen fortfarande skall bestå. Rätten äge ock i samband med domen förordna om avstängning.

8 §.

Domare, som enligt denna lag är avstängd från utövning av tjänsten, skall vara skyldig att vidkännas det löneavdrag som rätten må bestämma. Dömes han ej till avsättning, äge han uppbära den lön som avdragits.

Konungen äger meddela närmare bestämmelser om löneavdrag enligt första stycket.

9 §.

Beslut i fråga om avstängning och löneavdrag skall genast gå i verkställighet.

10 §.

Beträffande talan mot beslut i fråga om avstängning och löneavdrag, så ock beträffande rättegången i högre rätt dit sådan fråga fullföljts, skall vad i rättegångsbalken sägs angående häktning äga motsvarande tillämpning; dock skall ej gälla vad i 54 kap. 17 § andra stycket rättegångsbalken stadgas om befrielse från nedsättningsskyldighet för tilltalad, som i målet hålles häktad.

11 §.

Om avstängning och dess hävande samt om beslut rörande löneavdrag skall underrättelse genast lämnas myndighet som äger bestämma om domarens tjänstgöring. Utbetalas lönen av annan myndighet, skall ock denna underrättas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1955.

Rättegångskommitténs förslag

till

Lag

om avstängning från tjänstgöring av domare som åtalats för brott

1 §.

Åtalas domare för brott och är brottet sådant att därigenom det anseende han som domare bör äga sättas i fara, må rätten för tiden intill dess laga kraft ägande dom föreligger avstånga honom från tjänstgöring.

2 §.

Innan beslut om avstängning meddelas, skall den tilltalade beredas tillfälle att yttra sig; särskild förhandling må ock hållas inför rätten.

3 §.

Har beslut om avstängning meddelats, pröve rätten när målet avgöres, om beslutet skall bestå. Rätten äge ock i samband med domen besluta om avstängning.

Beslut om avstängning går i verkställighet utan hinder av att det icke äger laga kraft men kan när som helst av rätten återkallas.

4 §.

Har underrätt eller hovrätt genom beslut under rättegången utlåtit sig angående avstängning, skall talan mot beslutet föras särskilt.

5 §.

Har rätten förordnat om avstängning av nämndeman, ägodelningsnämndeman eller vattenrättsnämndeman, skall ordföranden i den domstol, där den avstångde tjänstgör, genast underrättas. Om avstängning av annan domare skall underrättelse genast lämnas till den myndighet, under vilken domaren lyder, eller, där sådan myndighet icke finnes, till justitiedepartementet.

Denna lag träder i kraft den

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 25 mars 1955.

Närvarande:

justitieråden LECH,
REGNER,
GÖSTA LIND,
regeringsrådet LORICHS.

Enligt lagrådet den 18 mars 1955 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 25 februari 1955, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag om avstängning av domare.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av e. o. hovrättsassessorn S. Petterson.

Lagrådet yttrade:

1 §.

Med den avfattning paragrafens andra stycke erhållit läser lagen ej bliva tillämplig å revisionssekreterare. Med hänsyn till dessas arbetsuppgifter och i betraktande av den vidsträckta innebörd som i övrigt tillagts begreppet domare synas emellertid även revisionssekreterare böra falla under lagen. Lagrådet förordar därför att uppräknigen i andra stycket av organ, vilka jämställas med allmän domstol, kompletteras med nedre justitierevisionen.

I paragrafen har ej gjorts något undantag beträffande högsta domstolen, och i ovannämnda uppräknigen har även medtagits regeringsrätten. Emellertid läser ej ha avsetts att därmed taga ställning till spörsmålet, huruvida lagen grundlagsenligt kan tillämpas å justitieråd eller regeringsråd annat än i samband med åtal vid riks rätt. Att frågan lämnas öppen föranleder ej någon erinran från lagrådets sida.

8 §.

Det i paragrafens andra stycke upptagna stadgandet, varigenom åt Konungen inrymmes rätt att meddela närmare bestämmelser om löneavdrag enligt första stycket, har i remissprotokollet motiverats med att löneavdragen av praktiska skäl borde utformas i överensstämmelse med avlöningsförfattningarnas avdragstyper. Stadgandets syfte är sålunda mera begränsat än en bokstavig tolkning ger vid handen. Ett mera adekvat uttryck för det angivna syftet synes kunna ernås genom att stadgandet gives den utformningen, att Konungen äger meddela bestämmelser om vilka olika löneavdrag som må tillämpas.

Ur protokollet:
Harriet Stangenberg

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31 mars 1955.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDEŃ, statsråden SKÖLD, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, LANGE.

Efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet anmäler t.f. chefen för justitiedepartementet, statsrådet Lindell, lagrådets den 25 mars 1955 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 25 februari 1955 remitterade förslaget till *lag om avstängning av domare*. Efter redogörelse för lagrådets yttrande anför föredraganden följande.

I anledning av vad lagrådet anfört därom att lagen i dess remitterade lydelse ej bleve tillämplig å revisionssekreterare synes 1 § andra stycket böra förtydligas. Detta torde lämpligen kunna ske på så sätt att nedre justitirevisionen uttryckligen nämnes i lagtexten. I samband härmed bör en redaktionell jämkning av lagrummet göras. Även 8 § andra stycket kan lämpligen utformas med beaktande i huvudsak av vad lagrådet yttrat.

Föredraganden hemställer, att lagförslaget med nyss omförmälda ändringar måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Axel Nilsson